

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 8, 2011 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336 (045)

Л. В. Юрчишена,
к.е.н., доц. Вінницького фінансово-економічного університету
С. М. Волинець,
магістр кафедри фінансів Вінницького фінансово-економічного університету

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті проведено аналіз та досліджено вплив факторів на ефективність використання основних засобів на підприємстві.

In the article an analysis and investigational influence of factors is conducted on efficiency of the use of the fixed assets on an enterprise.

Ключові слова: аналіз основних засобів, ефективність використання основних засобів, активна частина ОЗ, фондіввіддача.

Вступ. Діяльність підприємства нерозривно пов'язана з наявністю та використанням основних засобів, які повинні характеризуватися відповідним складом та структурою для здійснення процесу виробництва. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну.

Питання ефективності використання є досить актуальним, адже від нього залежить життєдіяльність підприємства, тому в даній статті ми проведемо подальше дослідження даної проблеми та узагальнемо отримані результати.

Проблему ефективності використання основних засобів досліджували ряд вчених, серед яких можна виділити: Бондар Н.М., Кругляк Б. С., Бондар Т. П., Зайцева О. Б., Ковальов А. І., Скиба Г. В., Подольська В.О., Яріш О.В. та інші.

Постановка задавання. За допомогою методів фінансового аналізу дослідити ефективність використання основних засобів на підприємстві та вивчити вплив факторів на його зміну.

Результати. Під час аналізу ефективності використання основних засобів необхідно вивчити обсяг основних засобів, темпи їх зростання за відповідні періоди, співвідношення окремих груп у загальній вартості фондів (їх структуру), визначити активну частину фондів, причини зміни їх обсягів та структури, шляхи покращення структури.

При аналізі обсягу, структури та динаміки основних засобів необхідно враховувати, що різні види основних засобів беруть різну участь у процесі господарської діяльності підприємства. Виробнича потужність визначається лише величиною промислово-виробничих основних засобів. Невиробничі основні засоби у виробництві безпосередньої участі не беруть, вони лише обслуговують культурно-побутові потреби колективу.

Обсягу, структури та динаміки основних засобів за початковою вартістю, аналіз цих складових зобразимо в табл. 1.

Таблиця 1. Аналіз обсягу та динаміки основних засобів ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показник	2008р.		2009 р.		2010 р.		Абсолютне відхилення (+,-) 2010р. до 2008р.	
	Σ	%	Σ	%	Σ	%	Σ	%
Загальна сума основних засобів в т.ч.	13945	100,00	16091	100,00	18560	100,00	4615	0,00
1) будівлі, споруди, передавальні споруди	6425	46,07	6817	42,37	7690	41,43	1265	-4,64
2) машини та обладнання	5238	37,56	6345	39,43	7083	38,16	1845	0,60
3) транспортні засоби	1707	12,24	2408	14,96	3267	17,60	1560	5,36
4) інструменти, прилади, інвентар (меблі)	326	2,34	311	1,93	328	1,77	2	-0,57
5) тварини	33	0,24	30	0,19	30	0,16	-3	-0,08
6) інші основні засоби	10	0,07	10	0,06	10	0,05	0	-0,02
7) малоцінні необоротні матеріальні активи	206	1,48	170	1,06	152	0,82	-54	-0,66

Аналіз розрахунків наведених в таблиці 2.4 показує, що загальний обсяг основних засобів на ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р. зріс на 4615 тис. грн., що відбулося переважно за рахунок збільшення таких складових, як: будівлі, споруди, передавальні споруди на 1265 тис. грн., машини та обладнання на 1845 тис. грн., транспортні засоби на 1560 тис. грн., інструменти, прилади, інвентар (меблі) на 20 тис. грн. Проте, поряд із збільшенням цих складових відбулося зменшення таких як тварини на 3 тис. грн. та малоцінні необоротні матеріальні активи на 54 тис. грн.

Для оцінки зміни структури основних засобів побудуємо рис. 1.

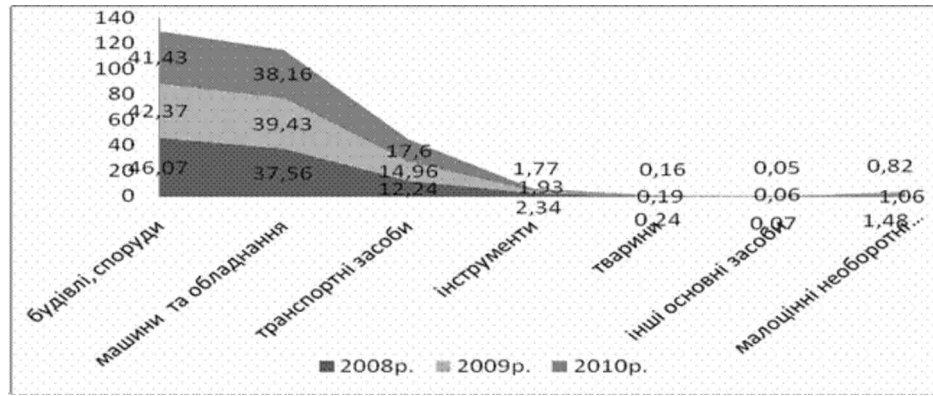

Рис. 1. Структура основних засобів на ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

З даного рисунка видно, що основну частку основних засобів на ДП «Овруцьке лісове господарство» в 2008-2010 р.р. займають будівлі та споруди, які становлять 41,43-46,47% загальної величини основних засобів, машини та обладнання 37,56-38,16% та транспортні засоби 12,24-17,6%. Всі інші складові є незначними в загальній величині основних засобів на підприємстві.

Для забезпечення відтворення основних виробничих засобів важливе значення має вивчення їхнього стану та використання, що є важливим фактором підвищення ефективної діяльності підприємства.

Показники стану й ефективності використання основних засобів можна об'єднати в три групи, які характеризують [2, 3]:

- 1) забезпечення підприємства основними засобами;
- 2) стан основних засобів;
- 3) ефективність використання основних засобів.

До показників, які характеризують забезпеченість підприємства основними засобами, належать: фондомісткість, фондоозброєність, коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства.

Фондомісткість є величиною зворотною до фондовіддачі. Цей показник дає можливість визначити вартість основних засобів на одну гривню виробленої продукції і характеризує забезпеченість підприємства основними засобами. За нормальних умов фондовіддача повинна мати тенденцію до збільшення, а фондомісткість – до зменшення.

Забезпеченість підприємства основними виробничими засобами визначається рівнем фондоозброєності праці. Останню розраховують як відношення вартості основних виробничих засобів до чисельності працівників підприємства. Збільшення рівня фондоозброєності є позитивним фактором. Коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства.

Якщо коефіцієнт реальної вартості основних виробничих засобів у майні підприємства сягає критичної позначки (0,2 - 0,3), то реальний виробничий потенціал підприємства буде низьким і треба терміново шукати кошти для виправлення становища.

Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів [1, 2, 3].

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондовіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів. Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є фондовіддача.

Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є сума прибутку на одну гривню основних засобів. До показників ефективності використання основних засобів можна також віднести показник питомої ваги активної частини основних засобів у їх загальній сумі. Формули розрахунку показників забезпечення стану й ефективності використання основних засобів та їхню характеристику наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Показники стану та ефективності використання основних засобів

Показник	Формула розрахунку	Характеристика
1. Фондомісткість	Φ_n/V_n	Характеризує забезпеченість підприємства ОЗ
2. Фондоозброєність	$\Phi_k/Ч$	Показує величину основних засобів на працівника
3. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	Φ_z/M	Відображає питому вагу залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства
4. Коефіцієнт зносу ОЗ	Z_o/Φ_k	Показує ступінь зносу ОЗ
5. Коефіцієнт придатності основних засобів	$1-K_3$	Відображає частину основних засобів придатну до експлуатації
6. Коефіцієнт оновлення ОЗ	Φ_n/Φ_k	Показує частку введених ОЗ у загальній їх вартості
7. Коефіцієнт вибуття ОЗ	Φ_v/Φ_k	Характеризує інтенсивність вибуття ОЗ
8. Коефіцієнт приросту основних засобів	$(\Phi_n - \Phi_y)/\Phi_k$	Показує ступінь збільшення ОЗ у звітному періоді проти минулого періоду
9. Фондовіддача	V_n/Φ_k	Характеризує ефективність використання ОЗ. Відображає суму виробленої продукції на одну гривню ОЗ
10. Рентабельність ОЗв	$P_3/\Phi_k * 100\%$	Визначає ступінь використання ОЗ

Φ_k - балансова вартість основних виробничих засобів;

V_n - вартість виробленої продукції;

Φ_z - залишкова вартість основних виробничих засобів;

M - вартість майна підприємства;

Z_o - сума зносу основних виробничих засобів;

$Ч$ - середньооблікова чисельність працівників;

Φ_y - вартість уведених основних виробничих засобів;

Φ_n - вартість введених основних виробничих засобів;

K_3 - коефіцієнт зносу основних виробничих засобів;

P_3 - загальний прибуток підприємства.

Розрахуємо дані показники для досліджуваного підприємства ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р. (табл. 3).

Таблиця 3. Аналіз стану та ефективності використання основних фондів ДП «Овруцьке лісове господарство»

Показник	2008 р.	2009р.	2010р.	Абсолютне відхилення (+, -)	
				2010р. від 2009р.	2010р. від 2008р.
1. Наявність ОЗ на початок року, тис. грн.	12889	13945	16091	2146	3202
2. Надійшло за рік, тис. грн.	1145	2346	2986	640	1841
3. Вибуло за рік, тис. грн.	93	211	517	306	424
4. Наявність ОЗ на кінець року	13945	16091	18560	2469	4615
5. Фондомісткість	0,40	0,47	0,47	0,00	0,07
6. Коефіцієнт реальної вартості ОЗ у майні підприємства	1,01	0,94	1,02	0,09	0,01
7. Коефіцієнт зносу ОЗ	0,48	0,48	0,53	0,04	0,05
8. Коефіцієнт придатності ОЗ	0,52	0,52	0,47	-0,04	-0,05
6. Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,08	0,15	0,16	0,02	0,08
7. Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,01	0,01	0,03	0,01	0,02
8. Коефіцієнт приросту ОЗ	0,08	0,13	0,13	0,00	0,06
9. Фондовіддача	2,51	2,12	2,14	0,02	-0,37
10. Рентабельність ОЗ	0,73	0,79	0,73	-0,06	0,00

На ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р. спостерігається зростання основних засобів на 4615 тис. грн., такою ж є тенденція щодо їх надходження. Тобто за досліджуваний період надходження зросли більше ніж в два рази з 1145 до 2986 тис. грн.

Реальна вартість основних фондів залишається практично незмінною і коливається в межах 0,94-1,02. Негативним явищем в діяльності підприємства є те, що лише основні засоби зношені на 48-53%, тому є застарілими і потребують оновлення, модернізації. В результаті цього придатними до використання є на кінець 2010 р. 47% вартості всіх основних засобів ДП «Овруцьке лісове господарство».

Коефіцієнт оновлення за досліджений період є дуже низьким, проте позитивним явищем є його тенденція до зростання, а саме з 0,08 до 0,16, а це майже в два рази.

Рентабельність основних виробничих засобів ДП «Овруцьке лісове господарство» за валовим прибутком є досить великою і коливається в межах 73-79%.

Аналіз фондівіддачі проводиться в 2 напрямках: вивчення і вимірювання впливу окремих факторів на фондівіддачу; виявлення впливу фондівіддачі на об'єм виробництва.

На рівень фондівіддачі впливають різні фактори, пов'язані як з зміною об'єму продукції, так і з ефективністю використання ОВФ, особливо активної її частини.

Рівень фондівіддачі залежить перш за все від зміни структури фондів (питомої ваги), від об'єму продукції з гривні, вартості активної частини (рис.2).

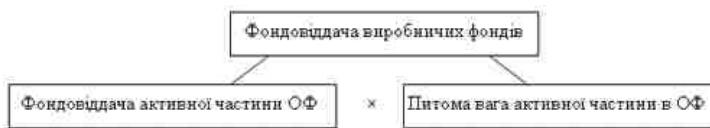

Рис. 2. Схема факторної системи фондівіддачі

Підвищення долі активної частини фондів у загальній її вартості є стимулюючим фактором росту фондівіддачі.

Головна причина зниження фондівіддачі – неефективне використання ОФ (простої обладнання, недовикористання виробничих потужностей, низький коефіцієнт змінності, наявність невстановленого обладнання і тощо).

Для аналізу впливу факторів використовуємо табл. 4.

Таблиця 4. Аналіз фондівіддачі ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показники	2008р.	2009р.	2010р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2009р. від 2008р.	2010р. від 2009р.
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	35038	34132	39675	-906	5543
2. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	13417	15018	17326	1601	2308
3. Фондовіддача (1:2), грн.	2,61	2,27	2,29	-0,34	0,02
4. Середньорічна вартість активної частини основних засобів, тис. грн.	5791,5	6714	6714	922,5	0
5. Фондовіддача активної частини основних засобів(1:4), грн.	6,05	5,08	5,91	-0,97	0,83
6. Питома вага активної частини основних засобів у загальній їх вартості (4:2*100%),	43,17	44,71	38,75	1,54	-5,95

З таблиці 4 видно, що рівень фондівіддачі відносно 2008 р. в наступні періоди зменшився, хоча і не суттєво. Чітка тенденція до зниження спостерігається у фондівіддачі активної частини основних засобів.

Розрахунок впливу факторів можна виконати за допомогою способу ланцюгових підстановок (табл. 5).

Таблиця 5. Розрахунок впливу факторів на фондівіддачу ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Роки	Питома вага активної частини основних засобів	Зміна питомої ваги активної частини основних засобів	Фондовіддача активної частини ОЗ	Зміна фондівіддачі активної частини ОЗ	Фондовіддача	Причини відхилення	Розрахунок
2008	43,14	-	6,05	-	2,61	-	

2009	44,71	1,57	5,08	-0,97	2,27	Зміна питомої ваги активної частини ОЗ	2,27-2,61= -0,34
2010	38,75	-5,96	5,91	0,83	2,29		2,29-2,27=0,02

Зниження фондівдачі ДП «Овруцьке лісове господарство» в 2009 р. на 0,34 грн. відбулося в наслідок збільшення питомої ваги активної частини на 1,57% і зниження фондівдачі активної частини на 0,97 грн. В 2010 р. відбулося зростання фондівдачі на 0,02 грн. за рахунок зниження питомої ваги активної частини на 5,96% і збільшення фондівдачі активної частини на 0,83 грн.

На приріст продукції впливає як збільшення обладнання та основних фондів у цілому, так і ефективність використання ОЗ (фондівдача). Важливо окремо визначити вплив кожного з цих факторів. Для цього використовуємо метод абсолютних різниць (табл. 6).

Таблиця 6. Розрахунок впливу змін на обсяг продукції ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Роки	Абсолютне відхилення по середньорічній вартості ОЗ	Фондівдача базисного періоду	Зміна середньої вартості ОЗ (2*3)	Абсолютне відхилення фондівдачі	Середньорічна вартість ОЗ	Зміна фондівдачі (5*6)
1	2	3	4	5	6	7
2008	-	-	-	-	13417	-
2009	1601	2,61	4178,61	-0,34	15018	-5106,12
2010	2308	2,27	5239,16	0,02	17326	346,52

З таблиці 6 видно, що обсяг реалізації продукції в 2009 р. зменшився на 906 тис. грн., Це відбувається за рахунок збільшення середньорічної вартості основних фондів на 4178,61 тис. грн. і зменшення фондівдачі на 5106,12 тис. грн. В 2010 році відбулося зростання обсягу реалізації продукції на 5543 тис. грн. за рахунок збільшення середньорічної вартості основних фондів на 5239,16 тис. грн. і збільшення фондівдачі на 346,52 тис. грн.

Одним із якісних показників використання основних фондів є коефіцієнт амортизаційної віддачі, який розраховується за формулою 1:

$$K_{\text{амортизаційної}} = \frac{\text{Обсяг продукції в діючих цінах}}{\text{Сума амортизації}} \quad (1)$$

Даний показник необхідно аналізувати в динаміці (табл. 7).

Таблиця 7. Розрахунок амортизаційної віддачі ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показники	2 008р.	2 009р.	2 010р.	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2009р. від 2008р.	2010р. від 2009р.
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	35038	34132	39675	-906	5543
2. Амортизація, тис. грн.	971	1264	2355	293	1091
3. Коефіцієнт амортизаційної віддачі (1:2)	36,08	27,00	16,85	-9,0813	-10,156

В результаті проведених розрахунків ми бачимо, що коефіцієнт амортизаційної віддачі має тенденцію до зниження з 36,08 до 16,85, тобто більше ніж в два рази. Це свідчить про зниження рівня використання основних засобів, що є негативним явищем в діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство».

Показники оцінки ефективності використання основних засобів поділяють на три групи [4]:

- узагальнюючі;
- часткові;
- техніко-експлуатаційні

До узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів відносять фондівдачу і рентабельності основних засобів, які дозволяють оцінити дві сторони економічної ефективності їх використання — кількісну і якісну. Однак кожен з них може підвищуватися або знижуватися на підприємстві за один і той же проміжок часу. Тому в процесі порівняльної оцінки ефективності використання основних засобів двох і більше підприємств або періодів виникають труднощі, адже окремі підприємства при достатньо високих показниках фондівдачі мають низькі показники рентабельності і навпаки. Усунути цей недолік має можливість розрахунок інтегральних показників.

Перший комплексний (інтегральний) показник ефективності використання основних засобів (ФЕ') відображає умовний середній економічний ефект у вигляді виручки від реалізації та прибутку, який припадає на кожен гривню витрат, які вкладені в основні засоби. Його визначають шляхом витягнення кореня квадратного з добутку показників фондівдачі (ФВ) і рентабельності (ФР) за формулою:

$$\Phi E' = \sqrt{\Phi B \times \Phi P} \quad (2)$$

Для розрахунку другого інтегрального показника ефективності використання основних засобів (ФЕ'') використовують формулу 3:

$$\Phi E'' = \sqrt{\Phi B \times \Phi P \times \Phi T} \quad (3)$$

де ФЕ – інтегральний показник ефективності використання основних засобів;

ФТ – рівень ефективності використання основних засобів для здійснення трудової діяльності, який розраховується як відношення продуктивності праці до середньорічної вартості основних засобів.

Дані для аналізу ефективності використання основних засобів наведені в табл. 8.

Таблиця 8. Розрахунок узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показник	Алгоритм розрахунку	2008 р.	2009р.	2010р.	Абсол. відхил. (+, -)		Відносне відхилення, %	
					2009р. від 2008р.	2010р. від 2009р.	2010р. від 2008р.	2010р. від 2009р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р.035	35038	34132	39675	-906	5543	97,41	116,24
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р.170	170	21	21	-149	0	12,35	100,00
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	(Ф.1, р.031 гр.3+гр.4)/2	13417	15018	17326	1601	2308	111,93	115,37
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол.	ф. 1-ПВ	750	745	745	-5	0	99,33	100,0
5. Фондовіддача, грн.	(1:3)	2,61	2,27	2,29	-0,34	0,02	87,03	100,76
6. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	(2:3)*100	1,27	0,14	0,12	-1,13	-0,02	11,04	86,68
7. Продуктивність праці, грн.	(1:4)*100/1000	4,67	4,58	5,33	-0,09	0,74	98,07	116,24
8. Рівень ефективності використання ОЗ, %	(7:3)*100/1000	0,00006	0,00003	0,00003	-0,00003	0,00	52,57	100,76
9. Перший інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt{5 \times 6 / 100}$	0,182	0,018	0,052	-0,164	0,035	9,79	28,79
10. Другий інтегральний показник ефективності використання основних засобів, грн.	$\sqrt{\frac{5 \times 6 \times 8}{100 \times 100}}$	0,0139	0,0031	0,0029	-0,0107	-0,0002	93,61	21,04

За аналізований період фондовіддача основних засобів знизилася на 0,32 грн. або 12,21 %. Рентабельність основних засобів є досить низькою та в кожному наступному періоді знижується, а саме з 2008 по 2010 рік вона зменшилась з 1,27 до 0,12%, тобто на 97,72%.

Значення інтегрального показника дозволяє зробити оцінку економічної ефективності використання основних засобів. З трьох періодів відносно краші показники використання основних засобів були у 2008 році, де перший інтегральний показник вищий і складає 0,182 грн.

Зазначимо, що загалом підприємство має вкрай низькі показники віддачі основних засобів та їх використання за аналізований період погіршились. Про це свідчить зниження другого інтегрального показника величина якого зменшилась з 0,0139 до 0,0029 грн.

Часткові показники характеризують економічну ефективність використання окремих груп і елементів основних засобів. До них належать:

- виручка від реалізації продукції на 1 грн. активної частини основних засобів;
- рентабельність на 1 грн. активної частини основних засобів;
- інтегральний показник ефективності використання активної частини основних засобів.

Індекс інтегрального показника характеризує збільшення або зменшення інтегральної ефективності використання активної частини основних засобів за звітний рік у порівнянні з попереднім (базовим) періодом. Зіставлення індексів фондовіддачі, рентабельності і інтегральної ефективності використання основних засобів, розрахованих до вартості активної частини основних засобів, з індексом узагальнюючих показників дозволить виявити резерви росту фондовіддачі і рентабельності за рахунок кращого використання їх активної частини (табл. 9).

Таблиця 9. Розрахунок інтегрального показника оцінки використання активної частини основних засобів ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показник	Алгоритм розраху-нку	2008 р.	2009р.	2010р.	Абсолютне відхилення (+, -)		Відносне відхилення, %	
					2010р. від 2009р.	2010р. від 2008р.	2010р. від 2009р.	2010р. від 2008р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	Ф.2, р.035	35038	34132	39675	5543	4637	116,24	113,23
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	Ф.2, р.170	170	21	21	0	-149	100,00	12,35
3. Середньорічна вартість активної частини ОЗ, тис. грн.	(р.130 гр.3+гр.14 ф.5)/2	5791,5	6714	6714	0	922,5	100,00	115,93
4. Частка активної частини основних засобів у загальній їх вартості, %	пок.3: пок.3	43,17	44,71	38,75	-5,96	-4,41	86,68	89,77
5. Фондовіддача активної частини ОЗ, грн.	1:3	6,05	5,08	5,91	0,83	-0,14	116,24	97,68
6. Рентабельність активної частини ОЗ, %	(2:3)*100	2,94	0,31	0,31	0,00	-2,62	100,00	10,66

7. Перший інтегральний показник ефективності використання активної частини ОЗ, грн..	$\sqrt{5} \cdot 6/100$	0,42	0,13	0,14	0,01	-0,29	107,81	32,26
--	------------------------	------	------	------	------	-------	--------	-------

Розрахунки свідчать, що використання активної частини основних засобів на ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р. погіршилися. На це вказує зниження інтегрального показника на 0,29 грн, або 67,74%. Слід відзначити, що інтегральний показник ефективності використання основних засобів за цей же період також знизився на 71,21%. Тенденція зміни цих показників пояснюється зменшенням розміру фондovіддачі основних засобів і активної їх частини відповідно на 25,8 % і 24,7 %.

Показники ефективності використання основних засобів досить суттєво впливають на показники фінансово-господарської діяльності підприємства, зокрема, виручку від реалізації продукції, робіт, послуг та фінансовий результат діяльності (табл. 10).

Таблиця 10. Вплив факторів, пов'язаних з ефективністю використання основних засобів на показники фінансово-господарської діяльності ДП «Овруцьке лісове господарство» за 2008-2010 р.р.

Показники	2008р.	2009р.	2010р.	Скориго-ваний показник	Відхилення (+,-)		
					Усього	у т.ч. за рахунок зміни	
						вартості ОЗ	ефективності використання
1. Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	35038	34132	39675	41904,3	4637	2407,7	-2229,3
2. Прибуток (збиток), тис. грн.	170	21	21	175,3	-149	11,7	-154,3
3. Середньорічна вартість ОЗ, тис. грн.	13417	15018	17326	17326	922,5	×	×
4. Фондовіддача, грн.	2,61	2,27	2,29	2,61	-0,32	×	×
5. Рентабельність (збитковість) ОЗ, %	1,27	0,14	0,12	1,27	-1,15	×	×

Значимо, що у 2010 році порівняно з 2008 роком виручка від реалізації продукції на підприємстві скоротилася на 4637 тис. грн. Це зменшення пояснюється, у першу чергу, різким погіршенням ефективності використання основних засобів. За рахунок зниження фондovіддачі основних засобів на 0,32 грн. підприємство втратило можливість отримати 2229,3 тис. грн. виручки.

В розрахунках є певні відхилення, що пов'язано із заокругленням під час розрахунків.

З метою проведення більш детального аналізу ефективності використання основних засобів та її впливу на показники фінансово-господарської діяльності підприємства розраховано вплив окремих факторів на зміну фондovіддачі.

На зниження фондovіддачі у 2010 році на 0,32 грн. вплинули:

- збільшення виручки від реалізації на 4637 тис. грн. збільшило фондovіддачу на 0,34 грн. [4637 : 13417];

- збільшення середньорічної вартості основних засобів на 922,5 тис. грн. зумовило зниження фондovіддачі на 0,67 грн. [2,29-(39675: 13417)].

Серед причин зниження фондovіддачі основних засобів слід назвати також випередження темпів зміни вартості основних засобів над темпами зміни виручки від реалізації.

Використовуючи дані табл. 2.11, маємо змогу розрахувати ступінь використання основних засобів на ДП «Овруцьке лісове господарство». Цей показник визначається як відношення індексу зміни обсягу виручки до індексу зміни основних засобів за 2008-2010 рік. По аналізованому підприємству ступінь використання основних засобів становить 1,008 (1,1627:1,1537).

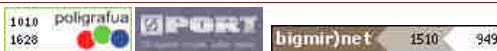
Висновки. Показники, які одержані при розрахунку впливу факторів на зміну показників ефективності використання основних засобів є умовні. Адже будь-яке зростання основних засобів розглядається як фактор, який знижує фондovіддачу, проте в умовах технічного прогресу ріст основних засобів, особливо їх активної частини є закономірним явищем, тому керівництво повинно прагнути до ефективного його використання.

При оцінці ефективності використання основних засобів необхідно враховувати особливості господарської діяльності, форму власності та стратегічну мету підприємства.

Література

1. Дес'я Н.М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 328 с.
2. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник. - К.: Видавництво А.С.К., 2004. - 400с.
3. Економічний аналіз підприємства: Навч. посібник для студ. ВНЗ / Кругляк Б. С., Бондар Т. П., Зайцева О. Б., Ковальов А. І., Скиба Г. В. - Хмельницький: Хмельницький державний університет, 2004. - 420 с.
4. Подольська В.О., Яріш О.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 488 с.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"